

CYPE(5)-20-20 - Papur i'w nodi 12

Senedd Cymru

Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg

Welsh Parliament

Children, Young People and Education Committee

Kirsty Williams AS, y Gweinidog Addysg

Dyddiad | Date: 03 Awst 2020

Pwnc | Subject: **Effaith Covid-19 ar blant a phobl ifanc, gan gynnwys myfyrwyr mewn addysg bellach ac uwch**

Annwyl Kirsty,

Diolch am fynychu'r pwyllgor ar **7 Gorffennaf** i drafod effaith COVID-19 ar addysg, ac am ymateb i'n dadl yn y Cyfarfod Llawn ar **15 Gorffennaf** ar effaith y pandemig ar blant a phobl ifanc.

Yn unol ag ymagwedd gytûn y Pwyllgor tuag at ei waith craffu ar COVID-19, mae Atodiad A i'r llythyr hwn yn tynnu sylw at bwyntiau rydym yn gofyn am fanylion a/neu sicrwydd pellach arnynt ar hyn o bryd yn ystod y pandemig. Nid yw'n rhestr gynhwysfawr o'r materion rydym yn eu hystyried yn bwysig; yn hytrach, ein bwriad yw rhoi adborth i Lywodraeth Cymru, a hynny ar gyflymder, ar y meysydd y credwn sydd angen mwy o sylw, a darparu goruchwyliaeth effeithiol ac amserol o'r materion sy'n dod i'r amlwg. Mae Atodiad B yn cynnwys cwestiynau na chawsant eu gofyn, oherwydd cyfyngiadau amser, yn ystod y sesiwn ar 7 Gorffennaf.

Dros doriad yr haf ac i mewn i dymor yr hydref, gofynnwn am ddiweddariadau rheolaidd ar unrhyw ddatblygiadau yn ymateb Llywodraeth Cymru i'r argyfwng iechyd cyhoeddus fel y maent yn ymwneud â phlant a phobl ifanc. Fel Pwyllgor, rydym wedi ymrwymo i gadw llygad barcud ar gynnydd a phenderfyniadau yn y maes hwn. Lle bo angen—ac ochr yn ochr â'n craffu parhaus ar y Bil Cwricwlwm ac Asesu (Cymru)—byddwn yn ceisio tystiolaeth bellach gan y cyhoedd, rhanddeiliaid, cyrff cyhoeddus a Llywodraeth Cymru ynghylch effaith barhaus COVID-19 ar ein plant a'n pobl ifanc.

Cofion cynnes,

Lynne Neagle AS
Cadeirydd

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu Saesneg | We welcome correspondence in Welsh or English.

Senedd Cymru

Bae Caerdydd, Caerdydd, CF99 1SN

 SeneddPPIA@senedd.cymru

 0300 200 6565

Welsh Parliament

Cardiff Bay, Cardiff, CF99 1SN

 SeneddCYPE@senedd.wales

 0300 200 6565

ATODIAD A – Materion yn codi o'r sesiwn ar 7 Gorffennaf

Dull hawliau plant

Credwn y dylai hawliau plant fod yn flaenllaw ym meddwl Llywodraeth Cymru wrth wneud penderfyniadau yn ystod pandemig COVID-19. Yn ddiweddar, ymrwymodd y Prif Weinidog i ystyried y ffordd orau o gyflwyno asesiadau o effeithiau posibl cadw neu lacio cyfyngiadau ar gydraddoldebau a hawliau plant a chyflawni dyletswyddau statudol eraill. Rydym yn bwriadu monitro hyn yn agos.

Dylai hawl plentyn i addysg a'i hawl i chwarae o dan Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn fod wrth wraidd yr holl benderfyniadau sy'n ymwneud ag ysgolion a darpariaeth addysg ehangach yn ystod yr argyfwng iechyd cyhoeddus hwn. Rydym yn cydnabod bod angen cydbwysu hyn ochr yn ochr ag ystyried anghenion iechyd y cyhoedd, capasiti'r sector addysg, ac iechyd, diogelwch a llesiant corfforol ac emosiynol plant, pobl ifanc a'u teuluoedd.

Credwn, wrth ddatblygu ei hymateb i'r pandemig, y byddai mwy o dystiolaeth o'r ystyriaeth systematig o hawliau plant o fewn y Llywodraeth wedi bod yn fuddiol. **Ar gyfer penderfyniadau yn y dyfodol sy'n ymwneud â rheoli COVID-19—yn enwedig y rhai sy'n ymwneud â darparu addysg statudol a gwasanaethau plant—gofynnwn am amlinelliad mwy cyhoeddus a thryloyw o'r ffordd y mae hawliau plant wedi cael eu hystyried a'u rhoi ar waith yn benodol ac yn drylwyr.**

Ysgolion yng Nghymru

Yn dilyn ein sesiwn ar 7 Gorffennaf fe wnaethoch gyhoeddi eich bwriad, yn seiliedig ar gyngor gwyddonol ac yn amodol ar ostyngiad parhaus yng nghyfraddau'r haint yn y gymuned, i ganiatáu i bob plentyn ddychwelyd i'r ysgol ym mis Medi. Yn ystod ein dadl yn y Cyfarfod Llawn ar 15 Gorffennaf, croesawodd y Pwyllgor y penderfyniad hwn.

Ymhellach i'ch cyhoeddiad, byddem yn croesawu **manyllion pellach am y ffactorau yr ydych chi'n rhagweld y byddwch yn eu hystyried os bydd yn rhaid ichi benderfynu a ddylai ysgolion leihau gweithrediadau neu gau eto yn y dyfodol, oherwydd unrhyw gynnydd ym mhresenoldeb y firws yn y gymuned. Byddem yn arbennig o ddiolchgar pe gallech wneud y canlynol:**

- cadarnhau a fyddai'r **pum egwyddor** y gwnaethoch eu gosod allan ym mis Ebrill, a'r **fframwaith penderfyniad** a gyhoeddwyd gennych ym mis Mai, yn dal i fod yn berthnasol;
- amlinellu sut mae'r dogfennau hyn wedi newid, os o gwbl, yng ngoleuni **dysgu am y firws** hyd yma (e.e. i ba raddau mae'r casgliad nad oes llawer o drosglwyddo'r firws gan blant¹ yn cael ei adlewyrchu?)
- darparu manyllion am y **cynlluniau wrth gefn** rydych yn eu rhoi ar waith pe bai sefyllfa COVID-19 yn dirywio a bod angen i ysgolion leihau gweithrediadau neu gau eto. Os oes

¹ Adroddiad y Grŵp Cyngori Technegol, para 3-5

angen parhaus am ddysgu cyfunol, pa wersi a ddysgwyd o'r pedwar mis diwethaf a sut y byddwch yn sicrhau y bydd dysgu cyfunol yn cael ei gyflwyno'n effeithiol ac yn gyson, gan fynd i'r afael â'r effeithiau anghyfartal ar wahanol ddysgwyr rydym wedi tynnu sylw atynt mewn gohebiaeth flaenorol?

Mewn perthynas â'r cwricwlwm, byddem hefyd yn ddiolchgar pe gallech gadarnhau:

- a fydd y datgymhwysiad dros dro o ofynion y cwricwlwm yn cael ei godi wrth i ysgolion ailddechrau ym mis Medi; ac
- os nad yw'r datgymhwysiad yn cael ei godi ym mis Medi, beth yw'r rhesymeg dros ei gadw a pha mor hir rydych yn rhagweld y bydd yn angenrheidiol.

Addysg heblaw yn yr ysgol

Yn ystod ein sesiwn ar 7 Gorffennaf gwnaethom ofyn beth sy'n cael ei wneud i sicrhau bod disgyblion sy'n cael eu haddysgu heblaw yn yr ysgol yn deall beth sy'n digwydd nawr a sut y bydd eu hanghenion yn cael eu diwallu, a sut mae hyn yn cael ei gyfleu i blant a'u rhieni. Fe wnaethoch ymateb drwy ddweud:

"[...] we will have to have an equitable return to schools in September, regardless of the setting in which education is delivered, including our mainstream schools, our special schools, and those students that receive education in education other than at school. And we will look to be able to provide specific guidance to those providers, and to communicate that with both parents and children."²

Byddwn yn ddiolchgar pe gallech ddarparu'r canlynol:

- sicrwydd y bydd buddiannau disgyblion sy'n cael addysg heblaw yn yr ysgol yn cael eu hystyried yn llawn yn y ffordd y mae awdurdodau lleol ac ysgolion yn gweithredu penderfyniadau ynghylch mis Medi;
- manylion pellach am pryd y bydd y canllawiau penodol y cyfeiriasoch atynt yn ein sesiwn ar 7 Gorffennaf ar gael a sut y byddant yn mynd i'r afael â buddiannau disgyblion sy'n cael addysg heblaw yn yr ysgol.

Profi, Olrhain, Amddiffyn

Rydych chi a'r Pwyllgor wedi pwysleisio pwysigrwydd y strategaeth Profi, Olrhain, Amddiffyn i ailddechrau gweithgarwch ysgolion.

Byddem yn croesawu manylion pellach am:

² Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg, Cofnod y Trafodion [para 45], 7 Gorffennaf 2020

- y trafodaethau rydych yn eu cael gyda'r Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol ynghylch rôl hanfodol y strategaeth Profi, Orlhain, Amddiffyn;
- unrhyw sicrwydd a gawsoch gan y Gweinidog a'i swyddogion y bydd y nod³ o olrhain tua 80% o gysylltiadau, y bydd o leiaf 35% ohonynt yn cael eu holrhain o fewn 24 awr, yn cael ei gyrraedd o fewn amgylchedd ysgol.

Addysg uwch ac addysg bellach

Yn ystod ein sesiwn ar 7 Gorffennaf a'n dadl yn y Cyfarfod Llawn ar 15 Gorffennaf, gwnaethom dynnu sylw at y pryderon a godwyd gyda ni gan y sectorau addysg uwch ac addysg bellach ynghylch effaith COVID-19 ar eu gwaith a'u myfyrwyr.

Ar **22 Gorffennaf** gwnaethoch gyhoeddi dros £50 miliwn o arian ychwanegol ar gyfer prifysgolion a cholegau, gyda £27 miliwn yn cael ei ddarparu i sefydliadau addysg uwch, a £23 miliwn i gefnogi myfyrwyr mewn colegau addysg bellach a chweched dosbarth.

Rydym yn croesawu'r cyhoeddiad hwn, a byddem yn ddiolchgar o dderbyn rhagor o wybodaeth am y canlynol:

- i ba raddau y mae'r arian a roddir i AU ac AB yn y drefn honno fel rhan o'r cyhoeddiad hwn yn bodloni'n llawn (neu fel arall) y ceisiadau a wnaethoch o fewn Llywodraeth Cymru am arian ychwanegol ar gyfer y sectorau;
- yr ystyriaeth rydych wedi'i rhoi i fater caledi myfyrwyr, yn enwedig yn ystod gwyliau'r haf hwn, a syniad inni pam nad yw'n ymddangos bod unrhyw arian wedi'i glustnodi neu ei neilltuo at y diben hwn;
- y mesurau rydych yn disgwyl gweld y £15 miliwn⁴ sydd wedi'i ddyrannu i golegau addysg bellach a'r chweched dosbarth yn cael ei wario arnynt;
- y meini prawf y byddai angen eu bodloni i sbarduno cymorth ariannol pellach posibl yn yr hydref⁵; a

³ Grŵp Cyngori Technegol, [Cyngor y Grŵp Cyngori Technegol ar ddychweyd i'r ysgol – Cynigiwyd gan yr is-grŵp plant ac ysgolion](#), 7 Gorffennaf 2020, tudalen 2.

⁴ Mae [datganiad](#) y Gweinidog ar 22 Gorffennaf yn amlinellu, o'r £23 miliwn a ddyrannwyd i addysg bellach, y bydd "15 miliwn yn cael ei ddarparu i ddysgwyr sy'n dechrau ar gwrs Safon Uwch neu alwedigaethol mewn coleg AB neu chweched dosbarth, i wneud iawn am eu hamser o'u lleoliad addysg yn gynharach eleni ac i helpu gyda'u pontio i ddysgu ôl-16. Bydd y cyllid yn cael ei ddarparu i ddysgwyr llawn amser sydd rhwng 16 ac 19 oed, ac mae'n cynrychioli cynnydd o 5 y cant i'r cyllid ar gyfer pob myfyriwr".

⁵ Mae [datganiad](#) y Gweinidog ar 22 Gorffennaf yn amlinellu "Byddwn [Llywodraeth Cymru] yn ystyried y sefyllfa eto yn yr hydref, er mwyn parhau â'n cefnogaeth i'r adferiad economaidd a chymdeithasol yn dilyn COVID-19".

- p'un a oes gennych unrhyw geisiadau ariannu pellach (AU/AB neu fel arall) wedi'u cyflwyno i broses ariannu COVID-19 Llywodraeth Cymru, a/neu a ydych yn disgwyl gwneud mwy.

ATODIAD B - Cwestiynau heb eu gofyn o'r sesiwn ar 7 Gorffennaf, ar gyfer ymateb ysgrifenedig

Cwestiynau a gyflwynwyd yn uniongyrchol gan blant a phobl ifanc

- A fyddai'r Gweinidog yn gallu sicrhau y bydd cefnogaeth ar gael y tu hwnt i'r gefnogaeth gyfredol sydd wedi'i thargedu'n benodol at bobl ifanc duon ac Asiaidd a lleiafrifoedd ethnig yn dilyn diwrnod canlyniadau TGAU a Safon Uwch i leihau'r risg y byddant yn dod yn NEET (pobl nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant) ac osgoi eu gweld yn mynd ar ei hôl hi ymhellach?
- A allwch ddweud wrthym pa gymorth sydd ar gael i reoli fy iechyd meddwl ac nid dim ond ystadegau ar nifer y marwolaethau?

Cefnogaeth i blant sy'n agored i niwed a disgyblion eraill sy'n grwpiau blaenoriaeth

- A allech grynhoi sut mae addysgu a dysgu ar gyfer plant a phobl ifanc ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) yn parhau o dan y model 'dysgu cyfunol' cyfredol? I ba raddau y mae risg real iawn y gallai'r disgyblion hyn gael eu heffeithio'n arbennig o niweidiol a beth yw sefyllfa gymharol ysgolion arbennig?

Dyfarnu cymwysterau

- A ydych yn gwbl hyderus na fydd y model safoni sy'n cael ei ddatblygu gan Gymwysterau Cymru a CBAC yn rhoi grwpiau penodol o ddysgwyr dan anfantais, er enghraifft y rhai mewn ysgolion â chyfraddau cyrhaeddiad is blaenorol, oherwydd defnydd y model o ganlyniadau blaenorol canolfannau?
- A yw'n foddhaol na fydd ymgeiswyr yn gallu apelio yn erbyn y graddau a gyflwynwyd gan eu hysgol neu goleg ac na fyddant chwaith yn gallu apelio eu hunain yn erbyn y ffordd y mae CBAC yn defnyddio'r data hwn? A allai hyn amharu ar eu hawliau dynol o ystyried na chawsant gyfle i arddangos eu gallu o dan amodau arholiad llawn, yn wahanol i garfannau blaenorol?

Addysg a hyfforddiant ôl-16

- Ai'r penderfyniad i ohirio'r Bil Addysg Drydyddol ac Ymchwil fu'r golled fwyaf sylweddol i raglen eich adran o ganlyniad i'r angen i ymateb i'r pandemig? I ba raddau y cafodd y penderfyniad hwn ei yrru gan wrthwynebiadau o fewn y sector yn hytrach na Llywodraeth Cymru?
- A ydych chi wedi ystyried gostwng yr uchafswm ffi y gall prifysgolion ei godi, neu a ydych wedi ystyried opsiynau eraill ar gyfer sut i ddigolledu myfyrwyr neu addasu'r costau iddynt i adlewyrchu'r tebygolrwydd o gael profiad dysgu ac addysgu gwahanol iawn yn ystod y flwyddyn academaidd nesaf?

- A oes unrhyw opsiynau eraill y dylai Prifysgolion Cymru fod yn eu hystyried yn hyn o beth?
- I ba raddau ydych chi'n fodlon bod darparwyr yn bodloni canllawiau'r Awdurdod Cystadleuaeth a Marchnadoedd, a gofynion cyfraith defnyddwyr?
- Pa drafodaethau ydych chi wedi'u cael gyda Gweinidogion cyfatebol yn y DU ynghylch rheoli rhifau myfyrwyr sy'n hanu o Loegr? Beth yw effaith hyn yng Nghymru yn ôl eich asesiad?
- Pa mor fodlon ydych chi fod y sector AB yn ymateb i anghenion myfyrwyr sy'n agored i niwed ac anodd eu cyrraedd? Sut ydych yn ymateb i bryderon rhai rhanddeiliaid nad yw myfyrwyr AB wedi derbyn yr un gefnogaeth ag ysgolion a'u disgyblion yn hyn o beth?
- A ydych yn fodlon â'r trefniadau sydd ar waith i ddyfarnu cymwysterau galwedigaethol ôl-16? A fu diffyg brys i ddatrys y materion hynny o gymharu â'r cyhoeddiadau am gymwysterau academaidd?

